

УДК 619:612.8:159.923.4:636.2

В. М. ШАПОШНИК, кандидат ветеринарних наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВПЛИВ МІНЕРАЛЬНОЇ КОРМОВОЇ ДОБАВКИ НА ПОКАЗНИКИ ОБМІНУ ЛІПІДІВ ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ РІЗНИХ ТИПІВ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті наведені данні стосовно ефективності застосування мінеральної кормової добавки при згодовуванні коровам української чорно-рябої молочної породи та її вплив на продуктивність, вміст жиру в молоці і біохімічні показники крові в залежності від типів вищої нервової діяльності.

Ключові слова: мінеральна кормова добавка, корови, вища нервова діяльність, ліпіди, холестерол, триацилгліцероли, продуктивність, жирність молока.

Відомо, що мінеральні речовини є важливими компонентами, необхідними для побудови хімічних структур в організмі тварин і здійснення багатьох біохімічних та фізіологічних процесів, які складають основу життєдіяльності.

Макро- та мікроелементи приймають участь у ліпідному, вуглеводному та білковому обміні речовин, підвищують активність гормональних, ферментних та вітамінних процесів. Так, Магній активує процеси біосинтезу протеїнів. У м'язах він сприяє з'єднанню актину з міозином, утворюючи активний магній-білковий комплекс, активує розпад макроергічних зв'язків АТФ, чим посилює обмінні процеси в організмі тварин. Це сприяє підвищенню продуктивності, зокрема молочної. Кобальт стимулює процеси обміну речовин, росту та розвитку, підвищує продуктивність, резистентність та реактивність організму тварин. А також відіграє важливу роль у біохімічних процесах, а саме кровотворенні, збільшенню надоїв, маси тіла, як дорослого поголів'я так і молодняку [1, 2, 3]. Цинк покращує засвоєння каротину, підвищує вміст гемоглобіну, загального білка, кількість еритроцитів крові. Застосування Цинку у раціоні корів дає можливість впливати на регулювання жирності молока, а також сприяти нормалізації репродуктивної функції [4]. Купрум у свою чергу відіграє важливу, але специфічну роль, будучи складовою частиною багатьох ферментів приймає участь у кровотворенні та значному числі реакцій обміну речовин, а саме присутність Купрум входить у молекулу цитохромоксидази, кінцевого ферменту дихального ланцюга, лізілоксидази, яка бере участь у формуванні четвертинної структури колагену і еластину, церулоплазміну – оксидоредуктази і залізотранспортного білка, тирозинази – регуляторного ферменту у ланцюгу реакцій синтезу меланіну та інших білків [5]. Манган

приймає участь у всіх видах обміну речовин, активізуючи функцію багатьох ферментів. Особливе значення він має у реалізації функції статевих залоз, опорно-рухового апарату, нервової системи. Важлива особливість Магнію проявляється в тому, що він зв'язує фермент з субстратом по типу хелатного зв'язку, а також позитивно впливає на органи травлення: стимулює виділення жовчі, сприяє скороченню жовчного міхура. У разі недостачі Мангану в організмі спостерігаються зниження молочної продуктивності, затримання росту і розвитку молодняка та деформація кісток [6, 7].

Таким чином слід зазначити, що форма нанокарбоксилатів найбільш адекватна для засвоєння організмом тварин. Біогенні метали з таких комплексів як Co, Mn, Mg, Cu, Zn швидко і ефективно засвоюються живими організмами в якості життєво необхідних мікроелементів [8, 9].

Мета – було вивчення можливостей стимуляції гемопоезу та підвищення продуктивності за згодовування мінеральної кормової добавки на основі водного розчину нанокарбоксилатів мінеральних речовин.

Методики досліджень – фізіологічні, біохімічні, зоотехнічні, статистичні.

Матеріали і методи досліджень – експериментальні дослідження проводили у виробничих умовах СТОВ „Гейсиське”, Ставищенського району, Київської області на клінічно-здорових коровах української чорно-рябої молочної породи. Досліди проведені на лактуючих коровах української чорно-рябої молочної породи в осінньо-зимовий період, у віці 4-5 років та другої лактації. Тварини протягом усього експерименту перебували під постійним клінічним наглядом, під час дослідів у господарстві інвазійних та інфекційних хвороб виявлено не було. Утримання корів було прив'язне, годівля – триразова, нормована, раціон – однотипний протягом усього періоду дослідження. Воду тварини отримували з автонапувалок. Доїння – триразове установкою з молокопроводом АДМ-8.

Типи вищої нервової діяльності (ВНД) визначали за методикою натуральних харчових умовних рефлексів Г. В. Паршутіна та Т. В. Іполітової [10] у модифікації кафедри фізіології, патофізіології та імунології тварин [11,12]. Для формування дослідних типологічних груп вивчали умовно-рефлекторну діяльність 52 корів-аналогів. З їх числа було сформовано 4 дослідні групи по п'ять голів в кожній. До груп увійшли тільки найхарактерніші представники типів ВНД, які були аналогами за породою, віком, масою тіла та періодом лактації.

Результати власних досліджень – при введенні до раціону корів мінеральної кормової добавки у формі водного розчину нанокарбоксилатів мінеральних речовин загальний стан організму та біохімічні показники крові були у межах фізіологічних норм. За результатами досліджень встановлено певні позитивні зміни ліпідного обміну в організмі корів. Слід відмітити, що ці процеси у корів різних типологічних груп відбувалися по-різному. Встановлено, що найсуттєвіші зміни основних метаболітів обміну ліпідів під

впливом добавки відбулися в організмі тварин сильно врівноваженого рухливого (СВР) та сильно врівноваженого інертного (СВІ) типу ВНД.

Після згодовування добавки у тварин СВР та СВІ типу ВНД вміст холестеролу у сироватці крові збільшився на 4,0 % і 3,7 % й становив $5,70 \pm 0,18$ та $5,07 \pm 0,08$ ммоль/л відповідно. У корів сильно неврівноваженого (СН) типу ВНД вміст холестеролу в сироватці крові збільшилась на 3,2 % й становив $4,60 \pm 0,33$ ммоль/л. Лише у корів слабого (С) типу ВНД встановлено незначне підвищення вмісту холестеролу ($4,55 \pm 0,22$ ммоль/л) в сироватці крові під впливом мінеральної кормової добавки, який збільшився на 2,8 % порівняно з початковим рівнем (рис. 1).

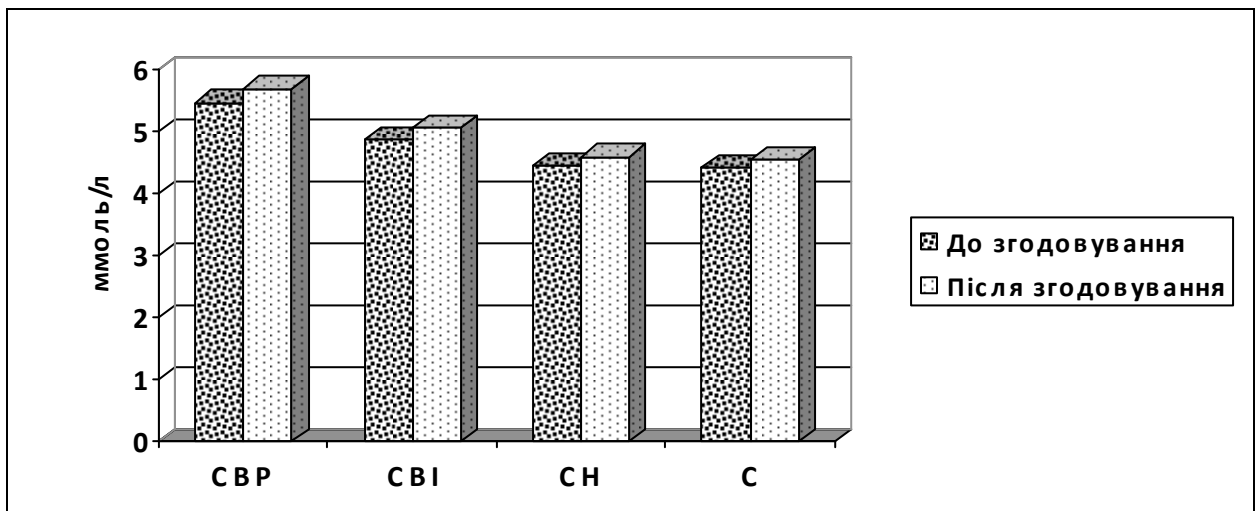

Рис. 1. Вміст холестеролу в сироватці крові корів різних типів ВНД до та після згодовування добавки.

Після згодовування добавки у тварин СВР типу ВНД вміст триацилгліцеролу у сироватці крові збільшився на 34,0 % і становив $0,44 \pm 0,02$ ($p < 0,001$) ммоль/л. У корів СВІ та СН типів ВНД вміст триацилгліцеролу в сироватці крові підвищився відповідно на 28,5 та 39,0 %. У корів С типу ВНД встановлено суттєво нижчий вміст триацилгліцеролу у сироватці крові під впливом МКД, порівняно з іншими типами ВНД. Так, в кінці досліду вміст триацилгліцеролу у тварин С типу ВНД був на 26,4 % вищим порівняно з початковим рівнем (рис. 2).

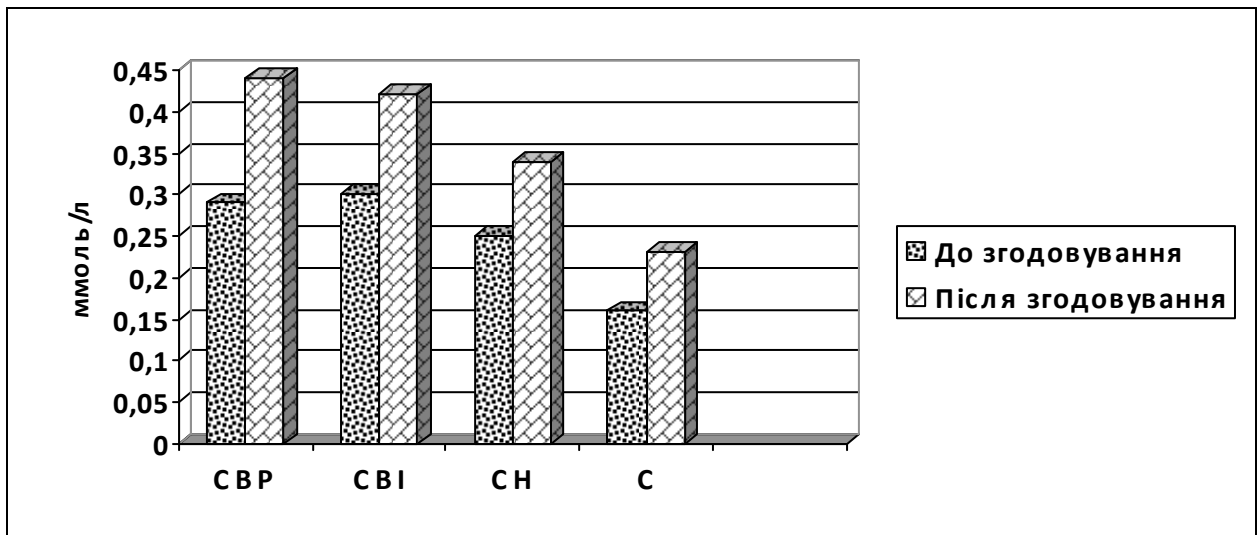

Рис. 2. Вміст триацилгліцеролу до та після згодовування добавки в сироватці крові корів різних типів ВНД.

При дослідженні впливу добавки на вміст жиру в молоці корів (табл. 1) спостерігали його підвищення у тварин СВР та СВІ типу ВНД, в середньому на 3,1 %. У корів СН та С типу вміст жиру підвищився в середньому на 1,6 %. Подібна тенденція до збільшення спостерігається при дослідженні впливу добавки на динаміку продуктивності в період лактації корів різних типів ВНД.

Таблиця 1

Вміст жиру у молоці корів різних типів ВНД, $M \pm m$, $n=5$, %

Тип ВНД	До згодовування	Після згодовування
СВР	3,97±0,22	4,10±0,21
СВІ	3,43±0,15	3,55±0,2
СН	3,26±0,08	3,31±0,12
С	3,03±0,03	3,10±0,08

Так, у корів СВР та СВІ типу продуктивність в період лактації збільшилась на 2,1 % і становили 19,87±0,25 та 16,48±0,30 л відповідно. У корів СН та С типу ВНД рівень продуктивності зріс в середньому на 1,26 % порівняно з початковим рівнем (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка добової молочної продуктивності корів різних типів
ВНД, $M \pm m$, $n=5$, л**

Тип ВНД	До згодовування	Після згодовування
СВР	19,44±0,27	19,87±0,25
СВІ	16,13±0,32	16,48±0,30
СН	14,01±0,66	14,19±0,62***
С	12,30±0,47	12,50±0,35***

Примітка: * – $p < 0,05$, ** – $p < 0,01$, *** – $p < 0,001$ до початкового рівня

Висновки – встановлено, що при застосуванні мінеральної кормової добавки в сироватці крові дослідних корів відмічалось збільшення вмісту холестеролу та триацилгліцеролів. Ймовірно, добавка сприяє більш активному синтезу холестеролу та триацилгліцеролів у крові тканинами організму для забезпечення своїх енергетичних потреб, і перш за все, молочною залозою.

Вірогідні зміни вмісту жиру в молоці та збільшення добових надоїв в період лактації, які більш виражено спостерігали у представників СВР та СВІ типу при 30 денному згодовуванні коровам добавки у формі водного розчину нанокарбоксилатів мінеральних речовин, свідчать про те, що саме корови даного типу здатні раціонально використати задану добавку, в чому виражається кількісний і якісний склад молока.

Список використаної літератури

1. *Захаренко М.* Роль мікроелементів у життєдіяльності тварин / М. Захаренко, Л. Шевченко, В. Михальська // Ветеринарна медицина України. — 2004. — № 2. — С. 15.
2. *Судаков М. О.* Мікроелементози сільськогосподарських тварин / М. О. Судаков, В. І. Береза, І. Г. Погурський та ін.; за ред. М. О. Судакова. — К., 1991. — С. 3.
3. *Самотин В.* Профілактика порушення обміна мікроелементів у животних / В. Самотин // М. : Колос, 1981. — С. 143
4. *Скиба О. О.* Профілактика порушень мінерального обміну в організмі корів із застосуванням сполук біогенних мікроелементів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук / О. О. Скиба . — К., 2006. — С. 16
5. *Завірюха В. І.* Патологія розмноження та стимуляція продуктивності корів / В. І. Завірюха, Б. М. Куртяк. — Львів, 1999. — С. 150
6. *Чорнолата Л. П.* Перетравність, засвоєння поживних і мінеральних речовин, продуктивність та якість продукції при згодовуванні мікроелементних добавок: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г.

наук: 06.02.02 / Л. П. Чернолата Львівська держ. акад. ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2000. – С. 18

7. Семенченко М. Вплив біологічно активних препаратів на молочну та репродуктивну функцію тварин / М. Семенченко // Пропозиція. – 2010. – С. 5–8.

8. Борисевич В. Б. Здобутки нанотехнології в лікуванні та профілактиці хвороб тварин / [В. Б. Борисевич, Б. В. Борисевич, Н. М. Хомин та ін.] — К., 2009. – С. 181

9. Борисевич В. Б. Нанотехнологія у ветеринарній медицині / В. Б. Борисевич, Б. В. Борисевич, В. Г. Каплуненко та ін.] — К. : Ліра, 2009. – С. 225

10. Паршутин Г. В. Типы высшей нервной деятельности, их определение связь с продуктивными качествами животных / Г. В. Паршутин, Т. В. Ипполитова – Фрунзе: Киргизстан, 1973. – С. 72

11. Деклараційний патент України на корисну модель № 16138. Спосіб оцінки властивостей нервових процесів у великої рогатої худоби // Азар'єв В. В., Карповський В. І., Трокоз В. О., Костенко В. М., Криворучко Д. І. № u2006 02200.– заявл. 28.02.2006 ; опубл. 17.07.2006, Бюл. № 7.

12. Деклараційний патент України на корисну модель № 16030. Пристрій для подачі харчового подразника при вивченні умовно-рефлекторної діяльності тварин // Криворучко Д. І., Карповський В. І., Трокоз В. О., Костенко В. М., Азар'єв В. В. № u2006 01571.– заявл. 15.02.2006 ; опубл. 17.07.2006, Бюл. № 7.

ВЛИЯНИЕ МИНЕРАЛЬНОЙ КОРМОВОЙ ДОБАВКИ НА ПОКАЗАТЕЛИ ОБМЕНА ЛИПИДОВ И ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТЬ КОРОВ РАЗНЫХ ТИПОВ ВЫСШЕЙ НЕРВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ/
В. М. Шапошнік

В статье приведенные данные относительно эффективности применения минеральной кормовой добавки при скормливаниях коровам украинской черно-рябой молочной породы и ее влияние на производительность, содержаемое жира в молоке и биохимические показатели крови в зависимости от типов высшей нервной деятельности.

Ключевые слова: минеральная кормовая добавка, коровы, высшая нервная деятельность, липиды, холестерол, триацилглицерол, производительность, жирность молока.

INFLUENCE OF MINERAL FEED ADDITION IS ON INDEXES OF EXCHANGE OF LIPIDS AND PRODUCTIVITY OF COWS OF DIFFERENT TYPES OF HIGHER NERVOUS ACTIVITY / V. Shaposhnik

In the articles resulted данні in relation to efficiency applications of mineral feed addition at feeding to the cows of the Ukrainian чорно-рябої suckling breed and her influence on the productivity, content of fat in milk and biochemical indexes of blood depending on the types of higher nervous activity.

Key words: mineral feed addition, cows, higher nervous activity, lipids, холестерол, triacylglycerols, productivity, adiposeness of milk.

Рецензент – доктор ветеринарних наук В. І.Карповський.

Рукопис надійшов 02. 08. 2013р.